

BANKA KREDİLERİ EĞİLİM ANKETİ

VERİ YÖNETİŞİMİ VE İSTATİSTİK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ANKETLER VE ENDEKSLER MÜDÜRLÜĞÜ

2023 4. ÇEYREK

Yönetici Özeti

Bankaların 2023 yılının dördüncü çeyreğine ilişkin değerlendirmeleri ile 2024 yılının ilk çeyreğine ilişkin beklentilerini içeren Banka Kredileri Eğilim Anketi sonuçları incelendiğinde⁽¹⁾,

2023 yılının son çeyreğinde, bankaların genel olarak işletmelere kullandırdıkları kredilere uyguladıkları standartlardaki sıkılaşma seyrinin sona erdiği görülmektedir. Alt kısıtlımlar incelendiğinde, büyük işletmelere verilen krediler ile yabancı para cinsinden açılan kredilere uygulanan standartlardaki sıkılaşma yönlü seyrin zayıflayarak devam ettiği, diğer işletme kredilerine uygulanan standartlardaki sıkılaşmanın ise son bulduğu gözlenmektedir. 2024 yılının birinci çeyreği için bankaların beklentisi, genel olarak işletmelere verilen kredilere uygulanan standartların gevşemeye başlayacağı yönündedir. 2023 yılının dördüncü çeyreğinde, konut ve taşıt kredilerine uygulanan standartlardaki sıkılaşma seyrinin belirgin şekilde zayıfladığı, diğer bireysel kredi türüne uygulanan standartlarda ise sıkılaşmanın sona erdiği görülmektedir. 2024 yılının ilk çeyreği için, konut kredisi standartlarındaki sıkılaşmanın daha da zayıflayacağı, diğer bireysel kredi standartlarının ise bir miktar sıkılaşacağı beklenmektedir. Bankaların yılın ilk çeyreği için taşıt kredilerine uygulanan standartlardaki beklentisi sıkılaşmanın düşük seviyede devam edeceği yönündedir.

Anket sonuçları kredi talebi açısından incelendiğinde, genel olarak işletmelere verilen kredilere olan talepteki artış yönlü seyir, 2023 yılının son çeyreğinde zayıflayarak devam etmiştir. Alt kısıtlımlar incelendiğinde, küçük ve orta ölçekli işletmelere verilen krediler ile kısa vadeli kredilere olan talepte artış olduğu ve yabancı para cinsinden açılan kredilere olan talepte azalış olduğu yönündeki değerlendirmelerin zayıflayarak devam ettiği görülmektedir. 2024 yılının ilk çeyreğinde, genel olarak işletmelere verilen kredilere olan talepteki artışın oldukça zayıf bir şekilde devam edeceği beklenmektedir. 2023 yılının dördüncü çeyreğinde, konut ve diğer bireysel kredi talebindeki azalış seyri zayıflayarak devam etmiş, taşıt kredi talebindeki azalış ise yerini artışa bırakmıştır. 2024 yılının ilk çeyreği için bankaların beklentisi, konut kredi talebindeki azalış yönlü seyrin daha da zayıflayacağı, diğer bireysel kredi talebinde ise azalış yönlü seyrin güçleneceği yönündedir. Yılın ilk çeyreğinde taşıt kredi talebinde ise belirgin bir azalış beklenmektedir.

Bankaların fon sağlama imkânlarının gelişimi incelendiğinde, 2023 yılının son çeyreğinde yurt içi fonlama koşullarındaki sıkılaşma yönlü seyrin devam ettiği, yurt dışı fonlama koşullarındaki gevşemenin ise güçlendiği görülmektedir. 2024 yılının ilk çeyreği için, yurt içi fonlama koşullarındaki sıkılaşmanın ve yurt dışı fonlama koşullarındaki gevşemenin devam edeceği beklenmektedir.

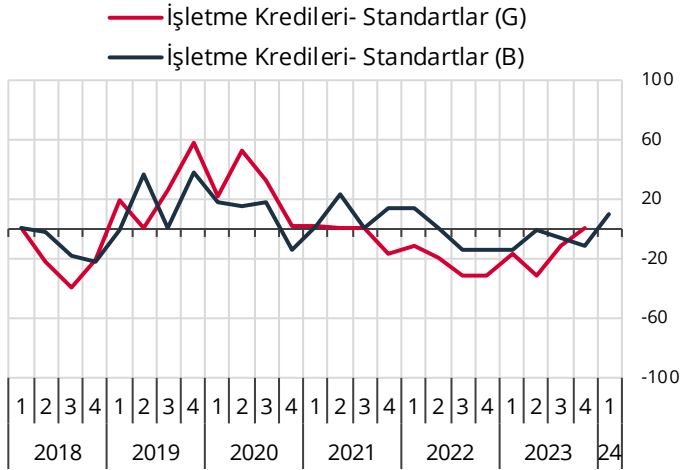
⁽¹⁾ 2023 yılının dördüncü çeyrek dönemine ilişkin Banka Kredileri Eğilim Anketi, 11 – 22 Aralık 2023 tarihleri arasında uygulanmıştır.

I. Kredilere Uygulanan Standartlar

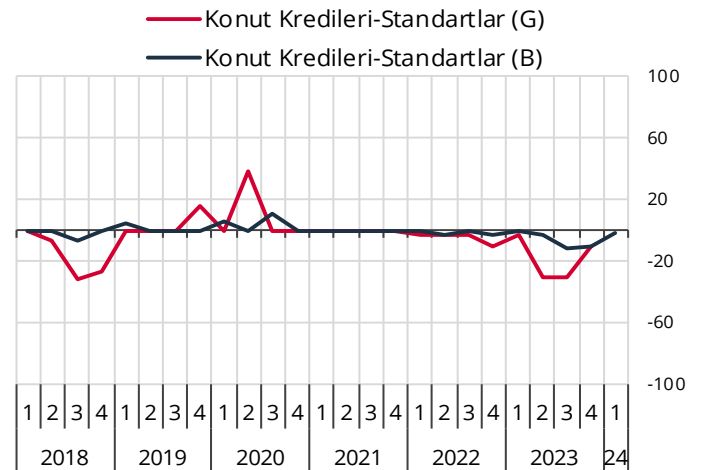
2023 yılının son çeyreğinde, bankaların genel olarak işletmelere kullandırdıkları kredilere uyguladıkları standartlardaki sıkılaşıma seyrinin sona erdiği görülmektedir. Alt kırımlar incelendiğinde, büyük işletmelere verilen krediler ile yabancı para cinsinden açılan kredilere uygulanan standartlardaki sıkılaşıma yönlü seyrin zayıflayarak devam ettiği, diğer işletme kredilerine uygulanan standartlardaki sıkılaşımanın ise son bulduğu gözlenmektedir. Tüm faktörler standartları sıkılaştırıcı yönde etkilerken, sermaye yeterliliği ile ilgili kısıtlar ve bankanın likidite pozisyonu standartları sıkılaştırıcı yönde etkileyen en önemli faktörler olmuştur. 2024 yılının birinci çeyreği için bankaların beklentisi, genel olarak işletmelere verilen kredilere uygulanan standartların gevşemeye başlayacağı yönündedir (Grafik 1).

2023 yılının dördüncü çeyreğinde, konut ve taşıt kredilerine uygulanan standartlardaki sıkılaşıma seyrinin belirgin şekilde zayıfladığı, diğer bireysel kredi türüne uygulanan standartlarda ise sıkılaşımanın sona erdiği görülmektedir. Tüm bireysel kredi türlerinde fon maliyetleri/bilanço kısıtlamaları ile risk algılaması standartları sıkılaştırıcı yönde etkilemiştir. 2024 yılının ilk çeyreği için, konut kredisi standartlarındaki sıkılaşımanın daha da zayıflayacağı, diğer bireysel kredi standartlarının ise bir miktar sıkılaşacağı beklenmektedir. Bankaların yılın ilk çeyreği için taşıt kredilerine uygulanan standartlardaki beklentisi sıkılaşımanın düşük seviyede devam edeceği yönündedir (Grafik 2, Grafik 3 ve Grafik 4).

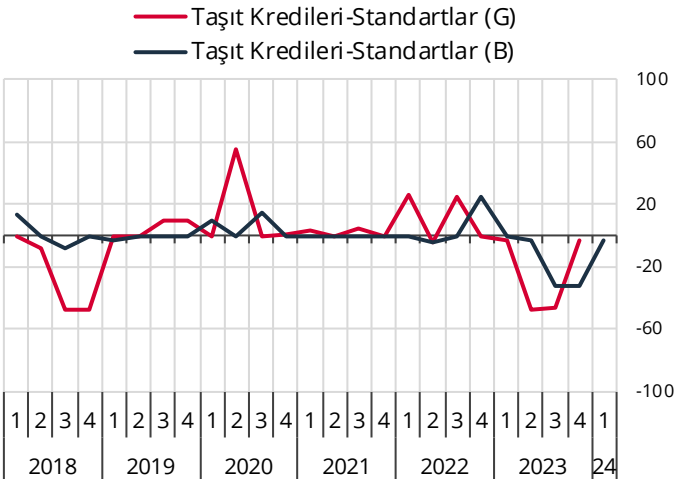
Grafik 1. İşletme Kredileri için Standartlarda Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

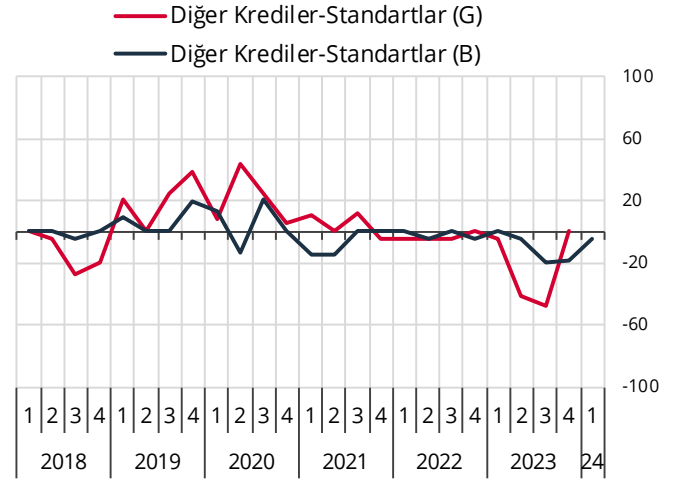
Grafik 2. Konut Kredileri için Standartlarda Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

Grafik 3. Taşıt Kredileri için Standartlarda Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

Grafik 4. Diğer Bireysel Krediler için Standartlarda Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

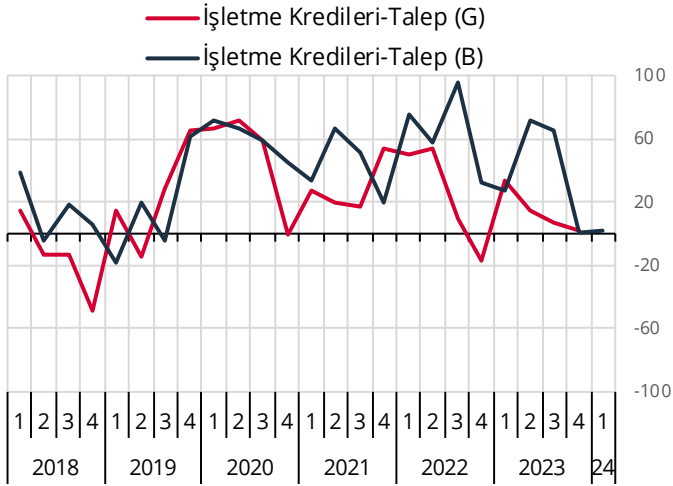
(*) "Gerçekleşme (G)" anılan dönemde standartlarda meydana gelen değişimi, "Beklenti (B)" ise ilgili dönem için bankalar tarafından beklenen değişimi ifade etmektedir. (>0; Gevşetme, <0; Sıkılaştırma)

II. Kredi Talepleri

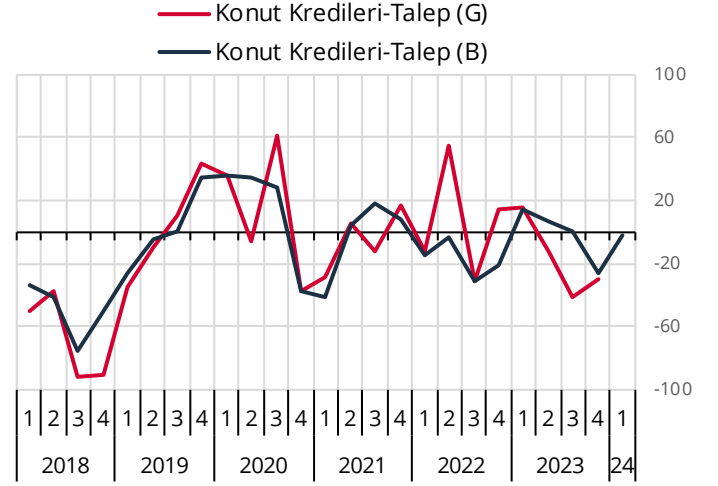
İşletmelerin banka kredilerine olan talebi incelendiğinde, genel olarak işletmelere verilen kredilere olan talepteki artış yönlü seyir, 2023 yılının son çeyreğinde zayıflayarak devam etmiştir. Alt kısıtlımlar incelendiğinde, küçük ve orta ölçekli işletmelere verilen krediler ile kısa vadeli kredilere olan talepte artış olduğu ve yabancı para cinsinden açılan kredilere olan talepte azalış olduğu yönündeki değerlendirmelerin zayıflayarak devam ettiği görülmektedir. Alternatif finansman olarak hisse senedi ihracı talebi azaltan en önemli faktör olurken, stok artırımı ve işletme sermayesi için finansman ihtiyacı talebi artırıcı yönde etkileyen en önemli faktör olmuştur. 2024 yılının ilk çeyreğinde, genel olarak işletmelere verilen kredilere olan talepteki artışın oldukça zayıf bir şekilde devam edeceği beklenmektedir (Grafik 5).

2023 yılının dördüncü çeyreğinde, konut ve diğer bireysel kredi talebindeki azalış seyri zayıflayarak devam etmiş, taşıt kredi talebindeki azalış ise yerini artışa bırakmıştır. Konut kredilerinde tüm faktörler, diğer bireysel kredilerde ise dayanıklı tüketim mallarına yapılan harcama dışındaki faktörler talebi azaltıcı yönde etkilemiştir. Taşıt kredilerinde taşıt piyasasına ilişkin beklentiler talebi artırıcı yönde etkileyen tek faktör olmuştur. 2024 yılının ilk çeyreği için bankaların beklentisi, konut kredi talebindeki azalış yönlü seyrin daha da zayıflayacağı, diğer bireysel kredi talebinde ise azalış yönlü seyrin güçleneceği yönündedir. Yılın ilk çeyreğinde taşıt kredi talebinde ise belirgin bir azalış beklenmektedir (Grafik 6, Grafik 7 ve Grafik 8).

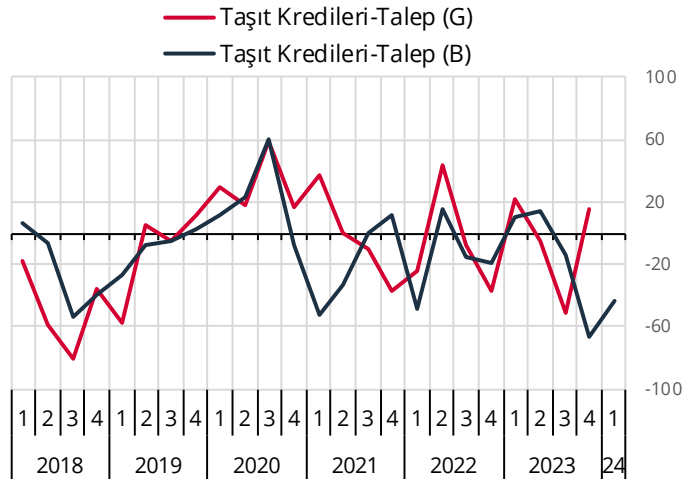
Grafik 5. İşletme Kredileri için Kredi Taleplerinde Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

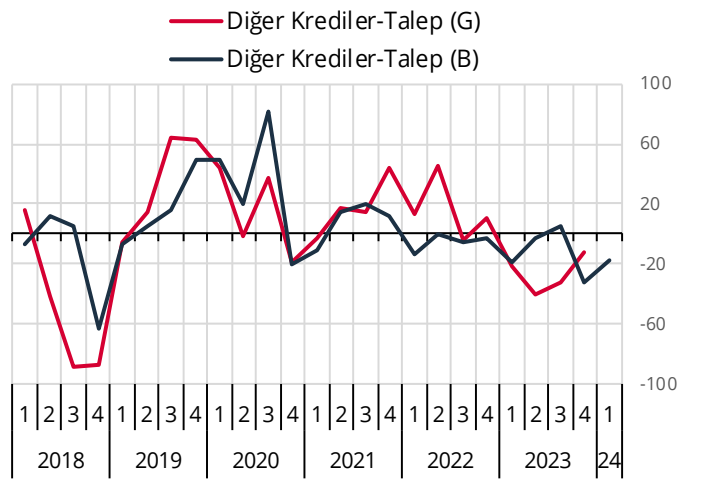
Grafik 6. Konut Kredileri için Kredi Taleplerinde Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

Grafik 7. Taşıt Kredileri için Kredi Taleplerinde Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

Grafik 8. Diğer Bireysel Krediler için Kredi Taleplerinde Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları

(*) "Gerçekleşme (G)" anılan dönemde kredi taleplerinde meydana gelen değişimi, "Beklenti (B)" ise ilgili dönem için bankalar tarafından beklenen değişimi ifade etmektedir. (>0; Artış, <0; Azalış)

III. Kredi Koşul ve Kuralları

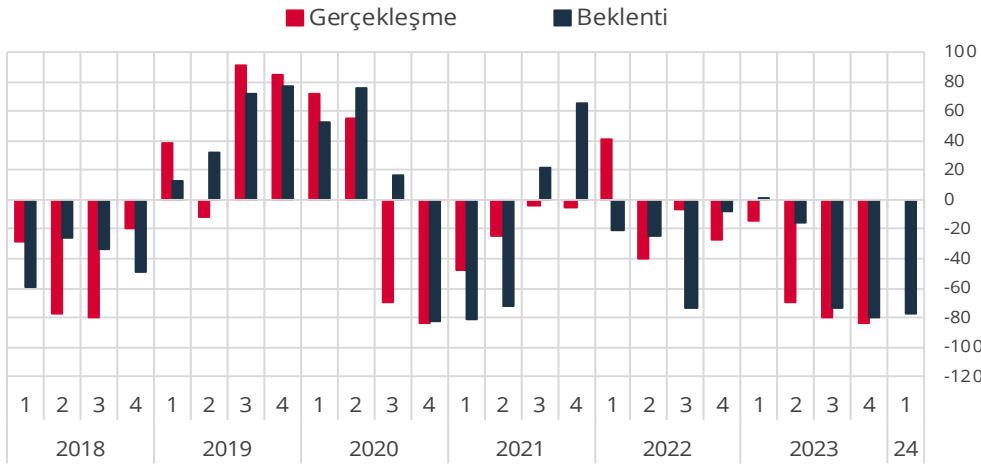
İşletmelere kullandırılan kredilere uygulanan koşul ve kurallara bakıldığında, ortalama krediler ve daha riskli krediler üzerindeki kâr marjlarındaki artış seyrinin devam ettiği gözlenmektedir. Diğer durum ve şartlarda vade ile kredi ya da kredi limitinin büyüklüğüne ilişkin koşul ve kurallardaki sıkılaşıma yerini gevşemeye bırakmış, faiz dışında alınan ücret ve komisyonlar ile teminat ihtiyacına ilişkin koşul ve kurallardaki sıkılaşıma ise zayıflamıştır.

Bireysel kredilere uygulanan koşul ve kurallar incelendiğinde, ortalama krediler ile daha riskli krediler üzerindeki kâr marjlarındaki artış seyrinin taşıt ve diğer bireysel kredi türlerinde zayıflayarak devam ettiği, konut kredilerinde ise yerini azalışa bıraktığı görülmektedir. Bütün bireysel kredi türlerinde, vadeye ilişkin koşul ve kurallardaki sıkılaşıma yerini gevşemeye bırakmıştır. Teminat ihtiyacına ilişkin koşul ve kurallar incelendiğinde ise sıkılaşıma eğiliminin tüm bireysel kredi türlerinde önemli ölçüde zayıfladığı gözlenmektedir.

IV. Fonlama Koşulları

Bankaların fon sağlama imkânlarının gelişimi incelendiğinde, 2023 yılının son çeyreğinde yurt içi fonlama koşullarındaki sıkılaşıma yönlü seyrin devam ettiği, yurt dışı fonlama koşullarındaki gevşemenin ise güçlendiği görülmektedir. Yurt dışı fonlama maliyeti ile diğer koşul ve kuralların, yurt dışı fonlama koşullarına olan gevşetici etkisi artmıştır. 2024 yılının ilk çeyreği için, yurt içi fonlama koşullarındaki sıkılaşımanın ve yurt dışı fonlama koşullarındaki gevşemenin devam edeceği beklenmektedir (Grafik 9 ve Grafik 10).

Grafik 9. Yurt İçi Fonlama Koşullarında Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları
(>0; Gevşeme, <0; Sıkılaşıma)

Grafik 10. Yurt Dışı Fonlama Koşullarında Değişim Bildiren Bankaların Net Yüzde Oranları
(>0; Gevşeme, <0; Sıkılaşıma)

